

SUPERVIZE PEER KONZULTANTŮ

Konference ČIS 2025

Zuzana Foitová a Jiří Štefl

Naše motivace

Chceme

- sdílet naše zkušenosti, podělit se o informace
- diskutovat o vašich zkušenostech
- získat podněty pro úvahy o dalším vzdělávání supervizorů a peer-supervizorů
- inspirovat vás, ev. získat zájemce o supervidování peerů

Základní úkoly při supervizi peerů

- Vytvořit bezpečné prostředí pro sdílení, reflexi a sebereflexi (stejně jako při jakékoli supervizi)
- Podporovat zotavení – u peera a potažmo i u jeho klientů: stavět na silných stránkách, podporovat autonomii
- Podporovat profesní identitu peerů: znát a upevňovat peerskou roli, hodnoty a poslání
- Vyhnout se „siréně“ terapeutizování, nadměrné ochrany, ale i zlehčování role peera apod.

Témata

- Co je koncept ZOTAVENÍ
- Kdo je PEER KONZULTANT, role peer-konzultanta, pracovní pozice
- SUPERVIZE peer-konzultantů

Zotavení (recovery)

Klinické zotavení

- ▶ oslabení symptomů, obnova sociálního fungování

Osobní zotavení

- ▶ Hluboce osobní, jedinečný proces změny přístupů, hodnot, pocitů, cílů, dovedností a/nebo rolí. Je to způsob prožívání **uspokojícího, nadějeplného a přínosného života** i s omezeními způsobenými nemocí. (Anthony, 1993)

Roviny zotavení (*Droes, 2010*)

Zotavení z nemoci

léčení, řízení nemoci, zmírnění symptomů

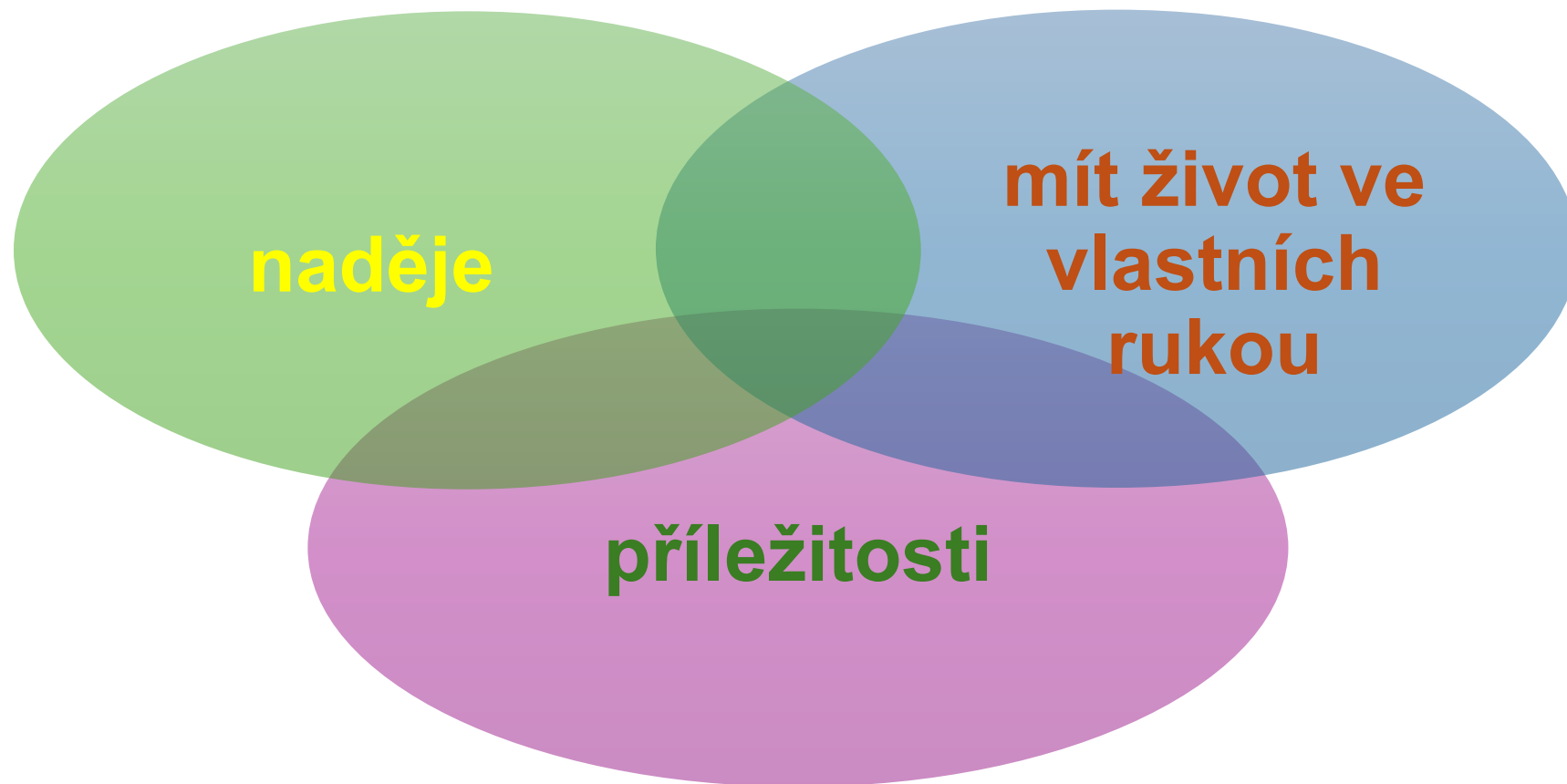
Zotavení rolí

rehabilitace, zmírnění stigmatizace, začlenění, užitečná činnost

Zotavení osobní identity

příběh zotavení - žitá zkušenost, posilování, životní pohoda

Součásti zotavení

Fáze zotavení

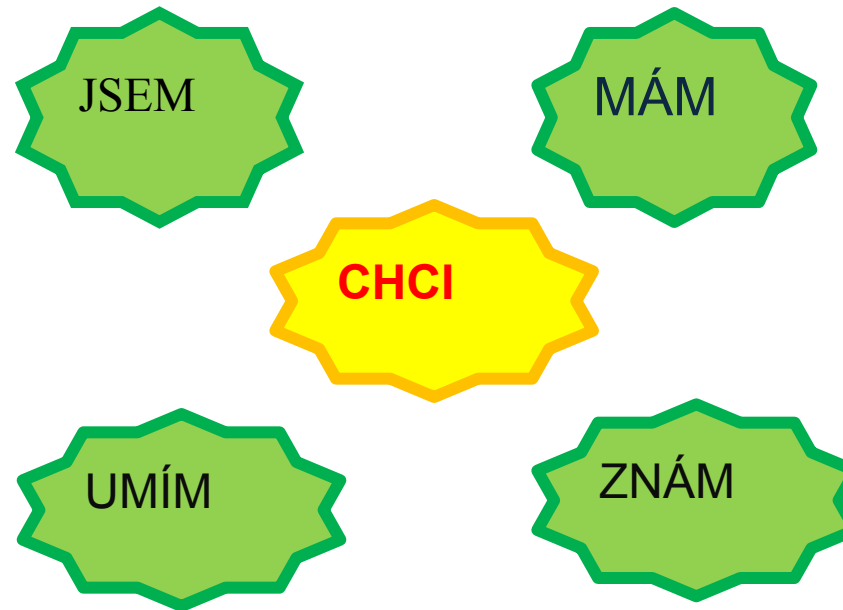
(Gagne, Spaniol, 2002)

- 1. Přemožení nemocí:** člověk zmaten, destabilizován, zahlcen symptomy – jde o přežití; beznaděj, bezmoc, izolace
- 2. Zápas s nemocí:** ot.jak žít s chorobou; znovunalézání sebe sama; jak obnovit důvěru a sebedůvěru; obava ze znovuzaplavení nemocí
- 3. Život s nemocí:** strach se zmenšuje; učí se znát svá omezení a silné stránky; obnova spojení s nejbližšími; obnova starých rolí, zkoušení nových
- 4. Život překonávající nemoc:** choroba více v pozadí; schopen plnit své role; spojen s ostatními; zřejmá nadání a možnosti; nové významy a cíle v životě; oslava úspěchů

Orientace na zotavení

- Mapování silných stránek dle Charlese Rappa:
osobní atributy - nadání a dovednosti - zdroje v okolí - zájmy a aspirace

- Metodika CArE

Zotavení

... znamená žít
spokojeně se
symptomy nemoci
nebo bez nich

Zkušenostní expertíza

Pro pochopení, jak pracují peeri, je důležité rozlišovat

- **Zkušenost** (Experience)
- **Zkušenostní znalost** (Experiential Knowledge, Borkman, 1976): reflektovaná zkušenost
- **Zkušenostní expertíza** (Experiential Expertise): kompetence a dovednost, jak pracovat se zkušenostní znalostí ve prospěch druhých; vyžaduje školení, trénink

Zkušenost s nemocí

vs.

Zkušenost se zotavením

Příprava na zapojení peer konzultanta

Požadavky na peery

- Znalosti - Postoje - Dovednosti
- Potřebné kompetence

Průprava peerů: základní kurz pro peer konzultanty, pravidelná supervize, někdy mentorské vedení zkušeným peerem

Doporučená příprava týmů:

- Metodická podpora *před* nástupem peera
- Povědomí o pojmu zotavení
- Informace o pracovní pozici a roli peer konzultanta a její odlišnosti od ostatních rolí v týmu
- Podpora praxe orientované na zotavení

Peer poselství

- „Byl jsem tam“
- „Já jsem důkaz“

Prvky práce peer pracovníka

- Spolupracuje s klienty, profesionály a komunitou. Pracuje s klienty při hospitalizaci i v přirozeném prostředí
- Jedinečný vklad
- Zaměřuje se na rehabilitaci, zotavení a posilování
- Sdílí a diskutuje s klienty společné zkušenosti
- Zapojuje a propojuje („přemostňuje“)
- Plánuje a facilituje skupiny
- Spolupracuje s členy týmu, účastní se porad, supervizí

Role peera a její přínos

- **Pro klienty:** vzor, model; napomáhá procesu zotavení
 - **Pro rodiny:** porozumění, edukace, naděje
 - **Pro tým (službu):** orientace na zotavení, edukace
 - **Snižování stigmatizace**
-
- **Samotní peer pracovníci:** zlepšení sebeúcty, posílení procesu zotavení, rozvoj dovedností atd.

Zdroj: Individuální peer podpora poskytovaná lidmi s vlastní zkušeností a pro lidi s vlastní zkušeností, WHO Quality Rights [upraveno PŘ].

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329591/9789241516785-eng.pdf>

Jiří: Co mi v práci nejvíce pomohlo?

- Stáž v Nizozemí- začátky 2012 (první možnost vidět peer konzultanta při práci)
- Příprava v Centru pro rozvoj péče o duševní zdraví (kurz pro peer konzultanty I. a II. – recovery, práce s příběhem, nácvik komunikace, práce v týmu)
- Supervize pro peer konzultanty (individuální, skupinové, práce s příběhem)
- Supervize týmu (udržení si role, zapojení v týmu, kompetence)

Jiří: Jak pracuji ?

- Kurz pro peer konzultanty I. a II. (lektoruji ve dvojici profesionál-peer, ukazují, jak peer myslí a pracuje, jak používá svůj příběh jako pracovní nástroj, propojují)
- Stáže pro začínající peer konzultanty (přímá práce s klientem, prezentace příběhu před klienty, předání zkušeností, práce v týmu)
- Skupinové supervize (předávání praxe, posilování, komentování svým příběhem, podporování vzájemnosti, propojování, práce s příběhem)
- Kurz pro týmy – metodická podpora (spolulektoruji; sdílení motivace pro práci, předávání praxe pro zapojení v týmu, hledání přínosů pro tým i klienty)
- Projekty CRPDZ 2013-2019, trojí doložený efekt (pro klienty – více naděje, pro týmy – méně stigmatizace a více porozumění, pro peery – větší sebehodnota)

Význam supervize

Supervize peer konzultantů je klíčovým prvkem jejich profesního rozvoje a kvality poskytované podpory.

Individuální – Skupinová - Týmová

Poskytovatelé supervize

- **Zkušení peer konzultanti**, kteří mají vlastní zkušenost s duševním onemocněním a s prací peer konzultanta
- **Odborní supervizoři** s výcvikem v supervizi, kteří mají zkušenosti s prací v oblasti duševního zdraví

Rozdíl mezi peer a non-peer supervizorem

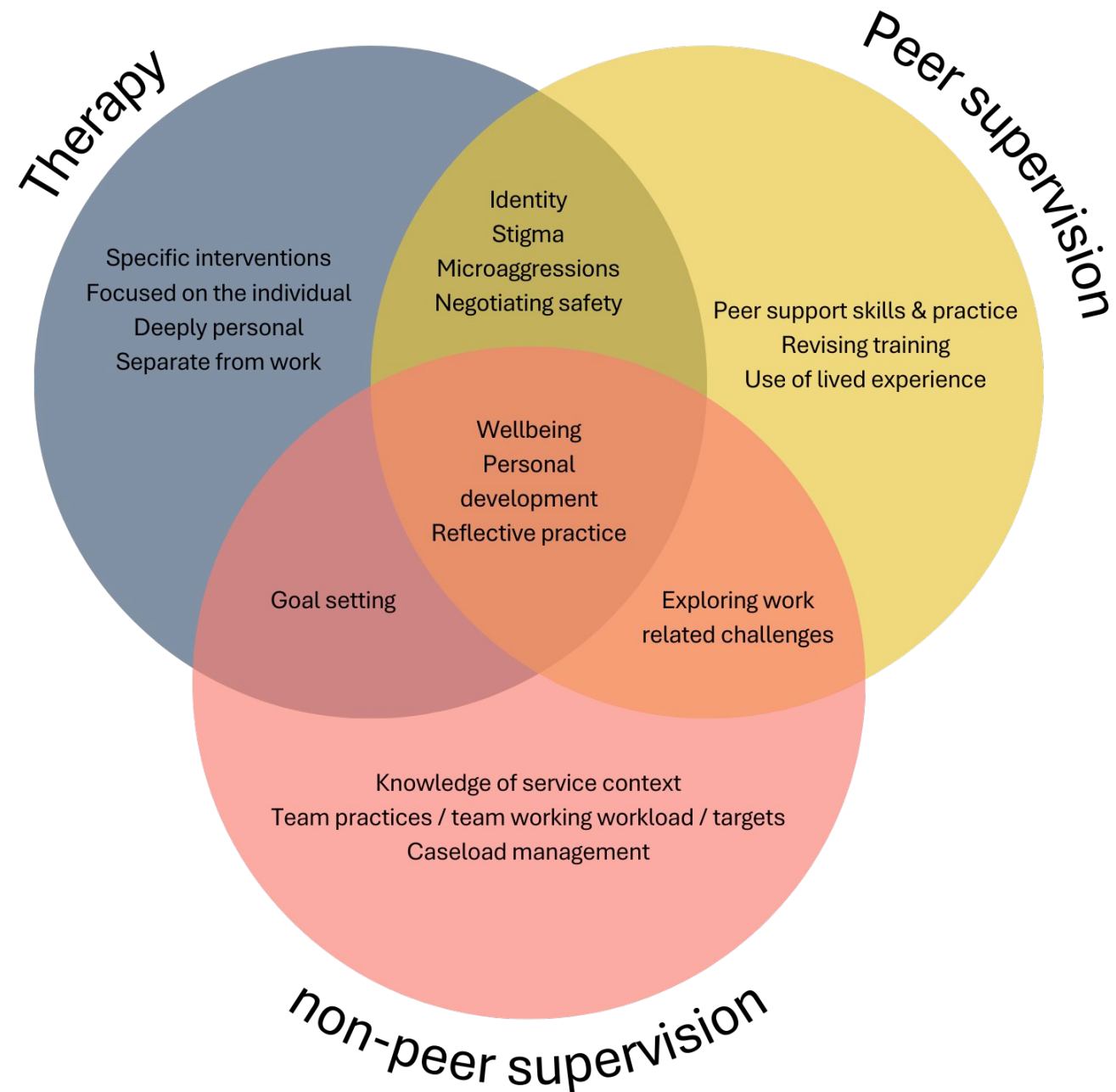
- **Peer supervisor** má vlastní zkušenost s duševním onemocněním a poskytuje supervizi založenou na sdílení zkušeností se zotavením a s peer rolí.
- **Non-peer supervisor** je odborník v oblasti duševního zdraví a poskytování supervize, který vede supervizi z profesionálního hlediska, absolvoval supervizní výcvik.

Otázky

- *Jaké kompetence (znalosti-dovednosti-postoje) má mít **odborný supervizor**, aby mohl dobře supervizně pracovat s peery?*
- *Jaké kompetence (znalosti-dovednosti-postoje) má mít **peer supervizor**, aby mohl dobře supervizně pracovat s peery?*
- *Má mít peer supervizor **výcvik/kurz** v poskytování supervize?*

Metodika peer supervize podle ImROC

- **Peer-informovaná supervize** – Model vyvinutý ImROC, který klade důraz na sdílení zkušeností, podporu zotavení a reflexi práce peer konzultantů.
- **Podpora vztahů mezi peer pracovníky** – Supervize pomáhá peer konzultantům zvládat náročné situace a posilovat jejich profesní identitu.
- **Výzvy v supervizi** – Peer pracovníci často čelí organizačním bariérám, odporu týmů nebo diskriminaci, což by měla supervize pomáhat překonávat.
- **Specifické přístupy k supervizi** – Supervize peer pracovníků by měla být odlišná od běžné klinické supervize, protože zahrnuje sdílení osobních zkušeností a podporu zotavení.

Zdroj: ImROC

Hlavní principy Co-Reflective modelu supervize

- **Společná reflexe** – Peer pracovníci a supervizoři společně analyzují pracovní zkušenosti, výzvy a úspěchy.
- **Podpora zotavení** – Supervize je zaměřena na posilování osobního zotavení peer pracovníků i jejich klientů.
- **Bezpečné prostředí** – Vytváří prostor pro otevřenou diskusi bez hodnocení či stigmatizace.
- **Sdílení zkušeností** – Peer pracovníci se učí jeden od druhého prostřednictvím sdílení příběhů a osvědčených postupů.

Osobnostní charakteristiky peer supervizora

- **Empatie a porozumění** – Schopnost naslouchat a podporovat peer pracovníky v jejich profesním rozvoji.
- **Schopnost reflektovat** – Peer supervizor by měl být schopen pomoci konzultantům analyzovat jejich práci a hledat nové přístupy.
- **Otevřenost a respekt** – Důležité je vytvářet bezpečné prostředí pro sdílení zkušeností a podporu zotavení.

Supervision Triangle (ImROC)

Model **Supervision Triangle** podle ImROC se zaměřuje na tři klíčové aspekty supervize peer pracovníků:

1. **Podpora peer pracovníka** – Zajištění bezpečného prostoru pro reflexi, sdílení zkušeností a řešení výzev v práci.
2. **Organizační kontext** – Supervize pomáhá peer pracovníkům orientovat se v organizačních strukturách, politikách a očekáváních.
3. **Zotavení a hodnoty peer podpory** – Supervize podporuje principy zotavení, posiluje autonomii peer pracovníků a jejich schopnost efektivně pomáhat klientům.

Tento model zdůrazňuje, že kvalitní supervize musí zahrnovat nejen individuální podporu, ale také širší organizační a hodnotový rámec.

Prameny

- Watson E.: Supervision for Peer Workers. ImROC Briefing Paper 25, Nottingham-ImROC, 2024
- Říčan P.: Peer konzultanti. CMHCD, Praha 2025
- Kolektiv autorů: Manuál zapojení peer konzultantů do komunitní a lůžkové péče o duševní zdraví. 2.vydání. CMHCD, Praha 2016
- Poster - Císař Z., Štefl J., Říčan P.: [Mylné představy o peerech uvádíme na pravou míru](#). Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, 2021.
 - <https://www.cmhcd.cz/CMHCD/media/Media/Ke%20stazeni/Centrum/PEER-poster-A3-CZ-tisk.pdf>
- Priscilla Ridgway et al.: Cesty k zotavení (z ang. originálu Pathways to recovery). University of Kansas School of Social Welfare, 2014. - 407 s.: il.; 28 cm. ISBN 978-1-5031-7191-6. Český CMHCD Praha
 - <https://www.cmhcd.cz/getmedia/ec500eb9-8515-46b9-9bfa-d5a7595c0de9/Prakticky-pruvodce.aspx/>
 - https://www.cmhcd.cz/getmedia/d69b88cb-f0e7-48f2-af7d-09a1f04fb7d5/CARe_2.aspx/
- <https://www.cmhcd.cz/centrum/publikace/>